

۵۵ پرسش و پاسخ

درباره‌ی شورای امنیت سازمان ملل
به انضمام فصل ششم هفتم منشور سازمان ملل متحد

| محمدمهدی سیّدناصری |
| مدرس دانشگاه |

راهنمای امنیت سازمان ملل
شورای امنیت سازمان ملل

مؤسسه‌ی
نشر و تحقیقات
ذکر

دفتر و فروشگاه مرکزی:

تهران، خ انقلاب، خ فلسطین جنوبی، خ محتشم، شماره‌ی ۲۰، طبقه‌ی همکف، واحد ۱
تلفن: ۶۶۴۱۰۰۴۱ (خط ۵) • تلفکس: ۶۶۴۶۸۲۶۳ • کد پستی: ۱۳۱۵۸۵۳۴۹
اینستاگرام: @ghasedakbooks • تلگرام: @ghasedakbooks • www.zekr.co

شورای امنیت سازمان ملل را بهتر بشناسیم

دکتر محمد مهدی سیدناصری (مدرس دانشگاه)

مدیر هنری: حسین نیلچیان

برای جلد: فریدون حقیقی

مستند آرمان: کاظم گرافیک قاصدک

ریت و نشر شورای بررسی

لیتوگرافی: گلپا • کد: ۹۹/۹۹۷

چاپ اول: ۱۳۹۰ • تعداد: ۵۰۰ جلد

شابک: ۹۷۸-۶۳۲-۳۳۷-۰۴۳-۲

کلیه‌ی حقوق چاپ و نشر انحصاراً برای

مؤسسه‌ی نشر و تحقیقات ذکر محفوظ است.

قیمت: ۲۹۰۰۰ تومان

سرشناسه: سیدناصری، محمد مهدی، ۱۳۷۰-

عنوان و نام پدیدآور: شورای امنیت سازمان ملل را بهتر بشناسیم/محمد مهدی سیدناصری.

مشخصات نشر: تهران: مؤسسه نشر و تحقیقات ذکر، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: ۱۲۸ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۳۲-۳۳۷۱۴۳-۲

وضعیت فهرست نویسی: فیا

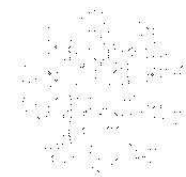
موضوع: سازمان ملل متحد. شورای امنیت

موضوع: United Nations. Security Council

رده بندی کنگره: JZ۵۰۰۶/۷

رده بندی دیویی: ۳۴۱/۲۳۲

شماره کتابشناسی ملی: ۷۳۱۲۹۵۷

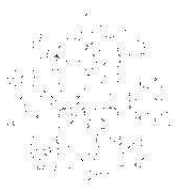
فهرست مطالب

مقدمه	۹
فصل اول: آشنایی با سازمان ملل متحد به زبان ساده	۱۶
۱. اندیشه ایجاد جامعه جهانی و جهان چگونه شکل گرفت؟	۱۷
۲. جامعه ملل چه زمانی تاسیس شد؟	۱۸
۳. آیا می دانستید ایران عضو جامعه ملل بوده است؟	۱۹
۴. چرا سازمان ملل متحد تاسیس شد؟	۲۰
۵. آیا می دانستید عبارت «سازمان ملل متحد» نخستین بار چه کسی استفاده کرد؟	۲۸
۶. سازمان ملل متحد چند عضو دارد؟	۲۸
۷. آیا سازمان ملل متحد حکومتی جهانی است؟	۲۹
۸. آیا سازمان ملل متحد ابزار کشورهای بزرگ و قدرتمند است؟	۲۹
۹. چرا به سازمان ملل متحد نیاز داریم؟	۳۰
۱۰. اصول راهنمای سازمان ملل متحد چیست؟	۳۱
۱۱. طرح و رنگ پرچم سازمان ملل متحد چگونه است؟	۳۱
۱۲. ساختار سازمان ملل چگونه است؟	۳۲
۱۳. مقر سازمان ملل متحد کجاست؟	۳۴

۱۴. هزینه سازمان ملل متحد چقدر است؟ ۳۶
۱۵. کل نظام ملل متحد هر سال چه مقدار هزینه می‌کند؟ ۳۶
۱۶. مقایسه بودجه سازمان ملل متحد با سایر سازمان‌ها چگونه است؟ ۳۷
۱۷. درباره بودجه سازمان ملل متحد چگونه تصمیم گرفته می‌شود؟ ۳۸
۱۸. نهادهای یا مقامی بر هزینه‌های سازمان ملل متحد نظارت می‌کند؟ ۳۹
۱۹. حق عضویت چگونه محاسبه می‌شود؟ ۴۱
۲۰. سوئیت سازمان ملل متحد چگونه است؟ ۴۱
۲۱. ناظران دائمی به چه معنا است؟ ۴۲
۲۲. زبان‌های رسمی سازمان ملل متحد چیست؟ ۴۳
- فصل دوم: آشنایی با شورای امنیت سازمان ملل متحد به زبان ساده** ۴۴
۲۳. حقوق بین‌الملل چیست؟ ۴۵
۲۴. چرا شورای امنیت سازمان ملل بوجود آمده؟ ۴۷
۲۵. اولین جلسه شورای امنیت در چه تاریخی برگزار شد؟ ۴۷
۲۶. شورای امنیت سازمان ملل چند عضو دارد؟ ۴۹
۲۷. اعضای انتخابی شورای امنیت چگونه انتخاب می‌شوند؟ ۴۹
۲۸. اعضای دائم دارای حق وتو چه کشورهایی هستند؟ ۵۰
۲۹. حق وتو در شورای امنیت سازمان ملل متحد به چه معنا می‌باشد؟ ۵۰
۳۰. آیا می‌دانستید ایران عضو شورای امنیت بوده است؟ ۵۲
۳۱. موقعیت کشورهای غیر عضو در شورای امنیت چگونه است؟ ۵۲

۳۲. انتخاب رئیس شورای امنیت به چه صورت می باشد؟ ۵۳
۳۳. تصمیمات شورای امنیت به چه صورت اعلام می شود؟ ... ۵۳
۳۴. آیا شورای امنیت سازمان ملل یکی از ارکان اصلی حفظ صلح و امنیت بین المللی در جهان می باشد؟ ۵۴
۳۵. وظایف و اختیارات خاص شورای امنیت سازمان ملل چیست؟ ۵۵
۳۶. اصول و راهنمای شورای امنیت چیست؟ ۵۷
۳۷. زبانی رسم شورای امنیت چیست؟ ۵۷
۳۸. آیا امنیت دائمی از ادوار سالن جلسات شورای امنیت چه کسی است؟ ۵۸
۳۹. تشکیل جلسات شورای امنیت به چه صورت می باشد؟ ... ۵۹
۴۰. خودداری از دادن رای و یا غایت در جلسه های شورای امنیت به چه معنا است؟ ۶۱
۴۱. آیا شورای امنیت سازمان ملل نهادهای وابسته دارد؟ ۶۲
۴۲. موضوع قطعنامه ۳۷۷ یا اتحاد برای صلح چیست؟ ۶۳
۴۳. عملیات حفظ صلح سازمان ملل متحد چیست؟ ۶۵
۴۴. بودجه عملیات حفظ صلح چگونه تامین می شود؟ ۶۷
۴۵. ویژگی های عملیات حفظ صلح چیست؟ ۶۸
۴۶. چه نهاد یا مقامی بر عملیات حفظ صلح سازمان ملل نظارت می کند؟ ۶۸
۴۷. رابطه شورای امنیت با مجمع عمومی سازمان ملل چگونه است؟ ۶۹
۴۸. رابطه ی دیوان بین المللی کیفری با شورای امنیت چگونه است؟ ۷۰

۴۹.	رابطه‌ی شورای امنیت با دیوان بین‌المللی دادگستری چگونه است؟	۷۱.....
۵۰.	رابطه‌ی هفتاد ساله ایران با شورای امنیت چگونه بوده است؟	۸۳.....
۵۱.	هفت اقدام مهم انجام شده توسط شورای امنیت چه بوده؟	۹۶.....
۵۲.	آیا شورای امنیت سازمان ملل نیازمند اصلاحات است؟	۹۸.....
۵۳.	طرفداران اصلاح سازمان ملل چه کشورهایی هستند؟	۹۹.....
۵۴.	دیدگاه‌های اعضای دائم شورای امنیت در خصوص افزایش اعضا چگونه است؟	۱۰۳.....
۵۵.	نحوه اصلاح ساختار در سازمان ملل و ارکان آن چگونه است؟	۱۰۵.....
۱۰۶.....	فصل ششم: هفتم: منشور سازمان ملل متحد	
۱۰۷.....	فصل ششم: هفتم: منشور سازمان ملل متحد	
۱۰۷.....	تصفیه مسالمت‌آمیز اختلافات	
۱۱۲.....	فصل هفتم: منابع و مآخذ	
۱۲۳.....	منابع و مآخذ	

مقدمه

جنگ جهانی اول با آثار مخرب بی سابقه‌ای که برجای گذاشت، از

۱. جنگ جهانی اول (که با نام‌های جنگ بزرگ و جنگ برای پایان همه جنگ‌ها نیز شناخته می‌شود) جنگی جهانی بود که در ۲۸ ژوئیه ۱۹۱۴ تا ۱۱ نوامبر ۱۹۱۸ رخ داد و در پی آن، بدون زمینه جدی کشمکش، سربازان بسیاری برای جنگ تجهیز شدند و مناطق زیادی از جهان درگیر جنگ گشتند. تلفات جنگ جهانی اول، تا آن زمان در تاریخ بی سابقه بود. در این جنگ برای نخستین بار از سلاح‌های شیمیایی استفاده شد و به گونه‌ای انبوه مناطق غیرنظامی بمباران هوایی شدند و نیز برای نخستین بار در این سده کشتار غیرنظامیان در ابعاد گسترده رخ داد. این جنگ به خاطر شیوه جنگ‌گری به ویژه در جبهه غرب آن نیز شناخته شده است.

جنگ جهانی اول در پی ترور آرشیدوک فرانسیس فردیناند ولیعهد امپراتوری اتریش - مجارستان در ۲۸ ژوئن ۱۹۱۴ توسط ملی‌گرای هجده ساله صرب، گاورینو پرنسپ، در سراپوو بوسنی به وقوع پیوست. در نتیجه این اقدام تروریستی، اتریش - مجارستان به صربستان اولتیماتوم داد. امپراتوری روسیه که متحد صربستان بود دست به بسیج نیروهای خود زد که این خود موجب نگرانی متحد اتریش - مجارستان، یعنی امپراتوری آلمان شد. آلمان برای جلوگیری از یک جنگ دو جبهه‌ای به متحد روسیه، یعنی فرانسه حمله کرد. برای سرعت بخشیدن به روند حمله به خاک فرانسه، ارتش آلمان طرح اشلیفن را اجرا کرد که به موجب آن نیروهای آلمانی از خاک بلژیک برای حمله به فرانسه بهره می‌بردند. تجاوز آلمان به خاک بلژیک باعث شد که متحد این کشور، یعنی امپراتوری بریتانیا نیز به آلمان اعلان جنگ دهد. جنگ جهانی اول از برجسته‌ترین رخدادهای تاریخ بشر است و به گونه مستقیم و غیرمستقیم نقش بزرگی در تعیین تاریخ سده بیستم داشته است. این جنگ پایان چندی

بزرگ‌ترین رویدادهای تلخ تاریخ بشر است که در سال ۱۹۱۸ (سال ۱۲۹۷ هجری شمسی) میلادی پایان یافت. پاپ بنوای پانزدهم اولین بار در سال ۱۹۱۷ میلادی و در میانه‌ی جنگ، نظریه‌ی تشکیل جامعه‌ی ملل را مطرح کرد. در نهایت، در سال ۱۹۱۸

انظام‌ها، پادشاهی اروپا را رقم زد و مایه نابودی چهار دودمان پادشاهی هابسبورگ، هوهن‌سولرن، عثمانی و رومانوف به ترتیب در امپراتوری‌های اتریش-مجارستان، آلمان، عثمانی، روسیه، ترکیه، شد. بیشتر تاریخ‌نگاران باور دارند که شکست دیپلماسی پس از جنگ و تحولات گرامت‌های تحقیرآمیز بر اساس بند گناه «معاهده ورسای» به آلمان و دیگر دول شکست خورده مایه سرورم نازیسم در آلمان و زمینه‌ساز آغاز جنگ جهانی دوم شد. هم‌چنین نادیده گرفتن ایتالیا، بین‌المللی قدرت‌های بزرگتر در تقسیم غرامت‌ها از دلایل رشد فاشیسم در ایتالیا و حمله ژاپن به چین و روسیه دانسته می‌شود.

این جنگ هم‌چنین زمینه را برای اثبات روسیه مهیا ساخت؛ امری که بر آینده جهان تأثیر گذاشت و از چین تا کوبا به انقلاب‌های «سوسیالیستی» دامن زد و از سویی زمینه‌ساز تبدیل شوروی به یک ابرقدرت جهانی شد که آغاز جنگ سرد با آمریکا را در پی داشت. در خاورمیانه با نابودی امپراتوری عثمانی کشور «ترکیه» نام «ترکیه» پایه‌گذاری شد و سرپرستی موقت مناطق عرب‌نشین تحت حکومت امپراتوری عثمانی از زمان استقلال آن‌ها بین بریتانیا و فرانسه تقسیم شد. با فروپاشی امپراتوری اتریش-مجارستان در اروپای مرکزی کشورهای تازه‌ای همچون چکسلواکی و یوگسلاوی پدید آمدند و کشور لهستان با پیوند بخش‌هایی از خاک امپراتوری‌های آلمان، روسیه و اتریش-مجارستان، استقلال خود را پس از دو قرن بازیافت.

جنگ جهانی اول بین متحدین امپراتوری آلمان (اتریش - مجارستان، عثمانی و بلغارستان) و نیروهای متفقین (جمهوری سوم فرانسه، بریتانیا، روسیه (تا نوامبر ۱۹۱۷)، صربستان، ایتالیا، ایالات متحده آمریکا (از اوت ۱۹۱۷)، ژاپن و رومانی) در گرفت. تا مدت‌ها هیچ‌یک از دو سو نتوانستند به پیروزی مهمی دست یابند و جنگ چهار سال به درازا انجامید و تا پیروزی متفقین نزدیک به ۱۰ میلیون تن کشته شدند. پس از پایان این جنگ در سال ۱۹۱۹ و در کنفرانس صلح پاریس، معاهده‌های جداگانه‌ای امضاء شد که تاوان بسیار سنگینی بر شکست‌خوردگان جنگ تحمیل داشت.

میلادی رییس جمهوری وقت ایالات متحده‌ی آمریکا^۱ برنامه‌ی صلح ۱۴ ماده‌ای را ضمن ایراد سخنرانی خود در کنگره‌ی آن کشور مطرح کرد که آخرین ماده‌ی آن مربوط به تشکیل جامعه‌ی ملل بود. جامعه‌ی ملل در دوران فعالیت خود، در حل برخی اختلافات بین‌المللی مانند اختلاف سوئد و فنلاند بر سر جزایر آلاند موفق بود. لکن با آغا: تجاوزات مجدد برخی کشورهای بزرگ و ناتوانی اقدام جامعه‌ی ملل در این زمینه، زمینه‌ی انحلال این سازمان فراهم شد. سرانجام آن از جنگ جهانی دوم، وجود این سازمان عملاً مؤثر نبود و سرانجام بای خود را به سازمان قدرتمندتری به نام «سازمان ملل متحد» داد.

سازمان ملل متحد بزرگ‌ترین سازمان بین‌المللی است که در سال ۱۹۴۵ میلادی (سال ۱۳۲۴ هجری شمسی) تأسیس و جایگزین جامعه ملل شد. این سازمان توسط ۵۱ کشور تأسیس و ۱۹۳ کشور عضو دارد. اعضای آن تقریباً شامل همه کشورهای مستقلى می‌شود که از نظر بین‌المللی به رسمیت شناخته شده‌اند. فقط واتیکان، که عضویت در سازمان را نپذیرفته است، و چین ملی (تایوان) که عضویتش بعد از عضویت جمهوری خلق

۱. توماس وودرو ویلسون (زاده ۲۸ دسامبر ۱۸۵۶ - در گذشته ۳ فوریه ۱۹۲۴) بیست و هشتمین رئیس‌جمهور ایالات متحده آمریکا از حزب دموکرات بود که از سال ۱۹۱۳ تا ۱۹۲۱ در این مقام باقی‌ماند.

چین لغو شد، در سازمان ملل متحد عضو نیستند. مقرسازمان ملل متحد در نیویورک است و کشورهای عضو و موسسات وابسته در طول هر سال با تشکیل جلسات منظم در مورد امور بین‌المللی و امور اجرایی مربوط به آن‌ها تصمیم‌گیری می‌کنند. سازمان ملل در پایان جنگ جهانی دوم^۱ و از سوی کشورهای پیروز در آن جنگ شکل گرفت و سازمان و روال حاکم بر فعالیت آن نشان از شرایط جهانی بعد از جنگ دوم دارد. شورای امنیت یکی از قوی‌ترین نهاد سازمان ملل متحد است. شورای امنیت سازمان ملل متحد (UNSC)، به عنوان رکن سیاسی و دیوان بین‌المللی دادگستری (ICJ)، به عنوان رکن قضایی این سازمان نقش مؤثری در کسب این اعتبار داشته‌اند، تا جایی که می‌توان ادعا کرد اغلب آورده‌های سازمان ملل متحد برای حقوق بین‌الملل بواسطه

۱. جنگ جهانی دوم دومین جنگ جهانی بود که از سال ۱۹۳۹ تا سال ۱۹۴۵ ادامه یافت. بیشتر کشورهای جهان از جمله قدرت‌های بزرگ در این جنگ شرکت کردند و کم‌کم در قالب دو اتحاد نظامی در برابر هم قرار گرفتند: دسته نخست متفقین و دسته دوم نیروهای محور نام داشت. این دو اتحاد نظامی یک جنگ تمام‌عیار راه‌انداز کردند که در آن بیش از ۱۰۰ میلیون تن از بیش از ۲۰ کشور جهان درگیر شدند. بیشتر شرکت‌کنندگان در این جنگ تمام قدرت اقتصادی، صنعتی و توانایی‌های علمی‌شان را در جهت پشتیبانی نظامی بسیج کردند تا جایی که مرز هزینه‌ها از نیروی نظامی و غیرنظامی نامشخص بود. برآورد کشته‌های جنگ جهانی دوم میان ۷۰ تا ۸۵ میلیون انسان است که آن را به مرگ‌آورترین نبرد در تاریخ زندگی انسان تبدیل می‌کند. بیشتر کشته‌ها از غیرنظامیان شوروی و چین بود همچنین کشته‌های ناشی از نسل‌کشی هولوکاست، بمباران استراتژیک و درگذشتگان در اثر گرسنگی شدید و بیماری و دست‌آخر کشته‌شدگان در اثر جنگ‌افزار هسته‌ای در آمار خسارت انسانی جنگ جهانی دوم شمرده می‌شوند.

فعالیت‌های این دو رکن است. شورای امنیت سازمان ملل متحد مسئول اولیه و اصلی حفظ صلح و امنیت بین‌المللی می‌باشد. به واسطه‌ی داشتن همین مسئولیت خطیر است که خط مشی کلی سازمان ملل متحد، عملاً براساس اقدامات شورا شکل می‌گیرد.

در ماده یک منشور، یکی از چهار وظیفه‌ی اصلی سازمان ملل حفظ صلح و امنیت بین‌المللی بیان گردیده که این وظیفه طبق ماده ۲۴ منشور ملل متحد، به عهده شورای امنیت^۱ است. تدوین کنندگان منشور،^۲ ترجیح به علل ناتوانی جامعه‌ی ملل در مقابله با آفت جنگ، این بر وظیفه خطیر استقرار صلح و امنیت را به شورایی واگذار کردند که در آن ناتوان جنگ جهانی دوم (آمریکا، انگلیس، شوروی و فرانسه) و چین اثرات برجسته‌ای بر خوردار بودند. بدین ترتیب شورای امنیت با اختیاراتی وسیع، مجری نظام امنیت مشترک شد و در مقام رکنی انتظامی مسئول استقرار نظم و امنیت در جهان گردید. شورای امنیت در مقام پاسداری از صلح، ابتدا باید مطمئن گردد که صلح مورد تهدید قرار گرفته است. مابین آن نقض شده و یا عمل تجاوز کارانه‌ای صورت گرفته است. در صورت احراز چنین شرایطی براساس فصل هفتم، شورای امنیت می‌تواند چاره‌اندیشی نموده، تدابیر موقت اندیشیده و یا به اقدام قهری دست بزند. اقدامات موقت به منظور جلوگیری از وخامت

1. United Nations Security Council.

اوضاع و اقدامات قهری برای برپایی صلح جهانی انجام می‌گیرد. شورای امنیت ملل متحد یکی از ارکان سازمان ملل متحد است که وظیفه پاسداری از امنیت و صلح بین‌المللی را به عهده دارد. براساس منشور سازمان ملل متحد، حیطه قدرت کشورهای متخاصم است.

بدون شک سازمان ملل متحد یکی از مهمترین سازمان‌های بین‌المللی می‌باشد که بعد از تشکیل و انحلال جامعه ملل که از دیدگاه^{۱۲} انسان‌ها به موفقیت چندانی دست نیافت، توانست در پیشبرد اهداف خود به موفقیت‌های نسبی دست یابد. از جمله در حل و فصل بحران‌های بین‌المللی، کمک به آوارگان ناشی از جنگ، زلزله و... تلاش برای مهار نمودن بحران‌های بین‌المللی و داخلی که توانست کارنامه قابل قبولی را از خود ارائه نماید. آنچه امروز در سازمان ملل با آن روبه‌رو هستیم ساختار حقوقی ناهمگون با شرایط توزیع قدرت در روابط بین‌دولت‌ها است. این شرایط سبب از بین رفتن هرگونه بازدارندگی و یکسویه شدن تصمیمات این نهاد به خصوص شورای امنیت شده در حقیقت امروزه پس از تجربه جنگ دوم عراق^۱ با وجود مخالفت کشورهای جهان و حتی

۱. پایان جنگ ایران و عراق هم‌زمان با بروز تشنج عراق و کویت بود. ارتش عراق در زمان حکومت صدام حسین و حزب بعث عراق در تاریخ ۱۱ مرداد ۱۳۶۹ (۱۹۹۰ م) به کویت حمله و این کشور را اشغال کرد. عراق با این حمله باعث بروز بحرانی بین‌المللی گردید و اخطار شورای امنیت را نپذیرفت. آمریکا در سال ۱۳۶۹ (۱۹۹۱) با ائتلافی از کشورهای دیگر به کویت

اعضای دائم شورای امنیت که به آن واقعی نهاد شده است این امر آشکار گردیده که تنها تعابیر موجود در منشور ملل متحده به گونه‌ای قابلیت تقسیم را دارا می‌باشد، که آزادی عمل خطرناکی برای اعضای دائم شورا فراهم می‌کند بلکه بسیاری از اصول نادیده گرفته شده و اصول فرعی جدید جای آن‌ها را می‌گیرد و ذهن را با این واقعیت، و به رو می‌کند که حقوق تنها توجیه کننده و نه محدوده قدرت را بازی می‌کند. در کتاب پیش رو با زبانی بسیار ساده و روان به صورت پرسش و پاسخ به اصول، ساختار و ماهیت شورای امنیت سازمان ملل متحد می‌پردازیم.

و سپس به عراق حمله کرد و ارتش عراق را از کویت بیرون راند. دلیل حمله عراق به کویت مشکل بدهی ۱۳۰ میلیارد دلاری عراق به کویت و تلاش عراق برای بازسازی اقتصاد عراق بود که در جنگ ایران و عراق نابود شده بود. عراق معتقد بود چون جنگ ایران و عراق به سود کشورهای عرب حوزه خلیج فارس بوده است، دولت‌های عربی باید بدهی ۱۳۰ میلیارد دلاری عراق را ببخشند. کویت زیر بار نفرت و تشنج با کویت بر سر کرد. از جنگ «خلیج فارس» به عنوان جنگ اول خلیج فارس یاد می‌شود. از عملیات حمله آمریکا به عراق در سال ۱۳۶۹ خورشیدی (۱۹۹۱ میلادی) به عنوان طوفان صحرا یاد می‌شود که از آن عملیات صحرای سینا بود. جنگ دوم خلیج فارس نیز در سال ۲۰۰۳ از طرف آمریکا به عراق تحمیل گردید.

این نبرد بنا بر گفته دانشنامه جنگ و صلح بزرگترین نبرد قرن بیستم پس از جنگ جهانی دوم از لحاظ تعداد تجهیزات و متحدان است. این جنگ با بودجه ۱۰ میلیارد دلاری کشورهای عربی ۱۸ میلیارد دلاری آمریکا را به دنبال داشت. علت این جنگ فروپاشی منطقه از دست دولت بود.